

Salmén harkitsi ensimmäisen proosateoksensa **Finländsk bokföring** nimeksi "Kullattua sammakkoa", mutta luopui siitä koska se "on sekä liian opiskelijamainen että liian häijy Koivistoa kohtaan" (Salmén 1983, 19).

Markku Koski katsoo vastineessaan Koiviston ymmärtäneen tokaisullaan "olen tiedotusvälineiden luomus" sen, että totuus hänestä itsestään löytyy kansalaisten katseista. Hän viittasi tähän MTV:n haastattelussa heinäkuussa 1984. Tuolloinen MTV:n uutistoiminnan käynnistäjä Risto Uimonen näkee äskeisiä vaaleja käsittelevässä kirjoituksessaan saman lausunnon Koiviston "myönnöksi" tiedotusvälineiden vaikutukselle.

Minusta Koski, Salmén, Uimonen ja muut eivät nyt ota huomioon sitä, että meillä on itseironinen ja sarkastista brittihuumoria viljelevä presidentti. Tuota lausuntoa ei kannattaisi tulkita kovin kirjaimellisesti sen paremmin toimittajien kuin tutkijoidenkaan. Koivisto saattoi yhtä hyvin vain ironisoida omaa tiedotusvälinesuhdettaan ja erilaisia omaa nimeänsä kantavan ilmiön selitystapoja.

Yrsa Stenius on oikeammilla jäljillä kun hän mielenkiintoisessa kirjassaan erottaa toisistaan 60-luvun lopulta lähtien kehittyneen Koivisto-ilmiön, jolla oli yhteiskuntarakenteelliset ja sosiaalipsykologiset kytkentänsä, ja ilmiön vuosien 1981-82 tiedotusvälinehuipentuman eli "Manu-myytin".

Koivisto ennen Koivisto-ilmiötä

Väitän, että on olemassa Mauno Koivisto ennen Koivisto-ilmiötä. Teesinomainen tutkimustulokseni on, että tuo Koivisto oli autenttisempi ja alkuperäisempi nykyiseen nähden. Ennen vuotta 1966 Koivisto ja julkinen kuva hänestä eivät olleet eriytyneet toisistaan. Ennen vuotta 1966 ei Koiviston osalta ollut tapahtunut Väliverroksen esiinnostaman ongelman aktualisoitumista. Julkinen kuva ja sen takana olevan toimijan eriytyminen alkaa vasta valtiovarainministerikaudella.

Tutkimusasetelmani määrittäytyy suhteessa tähän. Ajallisen takarajani valinnan perustelen itse todellisen historiallisen muuttumisen periodeilla. Korostan vielä keran, etten väitä vuoden 1966 jälkeisen Koiviston, nk. ilmiö-Koiviston, olevan jotenkin epätodellinen tai epäaito julkisuusilmiö. Tai että vuotta 1966 edeltävä Koivisto olisi täysin vapaa myyttillisistä (esim. satamajätkä-) piirteistä.

Pinta usein peittää aitouden. Suomessa "kansalaisten katset" (Koski), "mielipidetutkimusten numerot" (Luostarinen) ja tiedotusvälineiden silmät ja korvat eivät kerro kaikkea – eivät aina mielenkiintoisintakaan – nykypoliitikosta. Aina silloin tällöin Mauno Koivisto todellisena historiassa vaikuttavana poliittisena toimijana tekee jotain sellaista, mitä Origon arkinen fundeeraaja päiväkirjoissaan tai Ismo Kallion sympaattisen epävarma jahkailija ei koskaan tekisi.

Onneksi niin – sekä politiikalle että tutkimukselle. Hemänuksen ja Väliverroksen toivomukseen ilmassa olevasta erilaisten lähestymistapojen ja tulkintojen keskustelutarpeesta on helppo yhtyä. Tässä voisi olla seminaarin paikka.

Risto Kolanen

Kirjallisuus

- KOIVISTO, T. Elämän siivellä. Kirjayhtymä 1970.
KOLANEN, R. Kekkosesta Koivistoon - julkisuuskuva ja aikakauden muutos. Teoksessa: KOLANEN, R. & PAASTELA, J. (toim.). Millaista presidenttiyttä haluamme? Marxilaisen kirjallisuuden edistämisseura ry. 1987. (Kolanen 1987a).
KOLANEN, R. Mauno Koivisto - presidenttiysideaali ja vahvan presidentin perinne. Sosialistinen Aikakauslehti 3/1987. (Kolanen 1987b).
KOLANEN, R. Onko meillä yövärtijapresidentti? Mauno Koivisto, parlamentarismi ja presidentinvalta. Suomen Sosialidemokraatti 7.2.1986.
KOSKI, M. Sorsa-diagnoosi. Poliitikon julkiset kasvot. Odesa 1986.
KULTALA, K. Jännittävä Koivisto. Tammi 1983.
LEHTIPURO, O. Pitikö Mauno Koivistosta tulla presidentti, eli miten kertomusperinne käyttää merkkihenkilöitä. Teoksessa: MANNINEN, P. (toim.). Suurmiehistä julkiksiin. Historiallisen yhdistyksen julkaisuja N:o 1/1982.
PEKONEN, K. Imagon merkitys modernissa parlamentaarisessa politiikassa. Teoksessa: NOUSIAINEN, J. & WIBERG, M. (toim.). Kansalaiset ja politiikka 1980-luvun Suomessa. Turun Yliopiston julkaisuja Sarja C, osa 57, 1986.
SALMÉN, L. Kesä 1983. Teoksessa: RAUTALIN, M ym. (toim.). Kulttuurin vuosikirja 1984. Otava 1984.
STENIUS, Y. Aikamme sankarit. Poliitikon muuttuva rooli. Kirjayhtymä 1986.
UIMONEN, R. Istuvan presidentin kampanjaperinne murtui. Helsingin Sanomat 6.2.1988.
VÄLIVERRONEN, E. Koivisto-kuva säröilee. Ilta-Sanomat 25.8.1987.

Eino Suova ja Zeitungswissenschaft

Kollektiivisia konventionaalisia jopa myytinomaisia käsityksiä asioista syntyy jokaisessa yhteisössä, myös sellaisessa joka itse tutkii tuontyyppisten käsitysten syntyä.

Minulla on tuore esimerkki, se mitä Ullamajja Kivikuru kirjoitti Taimi Torvisesta tekemässään haastattelussa (**Tiedotustutkimus** 1/88): "Silloin kun vallitsevana oppina oli YKK:n Eino Suovan suosima saksalainen **Zeitungswissenschaft** ...". Tuollaista aikaa ei koskaan ole

ollut, kuten yritin osoittaa artikkelissani Suovasta Kaarle Nordenstrengin toimittamassa monisteessa **60 vuotta toimittajakoulutusta** (Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos, Julkaisuja, Sarja C 7/85). Seuraavassa tiivistelmä ao. kohdasta (emt., 87-89):

Suova toki tunsii Zeitungswissenschaftia, mutta ei koskaan erityisesti suosinut sitä. Jotakin olennaista hänestä kertoo, että hän vanhemmalla iällä puolisokeana opetteli lukemaan englantia; yhdysvaltalainen **mass communication research** oli alkanut kiehtoa häntä paljon saksalaista varianttia enemmän.

Esim. luennoillaan Suova käytti myönteisessä mielessä hyväkseen saksalaisista eniten Emil Dovifatia, kun taas Otto Grothia hän lähinnä suomi – varmaan yksi-

tyiskeskusteluissamme vielä enemmän kuin opetustilanteissa. Toki hän arvosti Grothinkin keräämää faktatietoutta, mutta häntä ärsyttivät suuresti sanomalehden olemusta ja sen vaikutuksia koskevat korkealentoiset spekulatiiviset väitteet, joilta puuttui empiirinen tuki. Vuonna 1955 sain Suovalta hyödyllistä graduneuvontaa, jonka henki oli antispekulatiivinen; neuvontaan nivoutuivat yleisemmätkin keskustelut sanomalehtiopista.

Tiedotustutkimus-lehden lukijoista monikaan ei tunnene Suovan väitöskirjaa **Aurora-seuran sanomalehti** (1952). Käymällä sen läpi itsekukin voi vakuuttua, että sillä ei ollut paljonkaan tekemistä Zeitungswissenschaftin kanssa. Suova oli varsin empiristinen empiirikko.

Pertti Hemánus